

POSTANOWIENIE

Dnia 2 października 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Elżbieta Karska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Tomasz Demendecki

SSN Janusz Niczyporuk

w sprawie ze skargi K. S.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Najwyższym w sprawie o sygn. I CSK 4455/23,
z udziałem Skarbu Państwa - Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 2 października 2024 r.,

oddalono skargę.

Tomasz Demendecki Elżbieta Karska Janusz Niczyporuk

r.g.

UZASADNIENIE

Pismem z dnia 12 sierpnia 2024 r., które wpłynęło do Sądu Najwyższego
dnia 19 sierpnia 2024 r., K. S. wniósł o stwierdzenie, że w postępowaniu
toczącym się przed Sądem Najwyższym o sygn. akt I CSK 4455/23 nastąpiła
przewlekłość postępowania oraz o zobowiązanie Sądu Najwyższego do
rozpoznania skargi kasacyjnej w terminie trzech miesięcy od rozpatrzenia skargi,

a także o zasądzenie na rzecz skarżącego od Skarbu Państwa sumy pieniężnej w wysokości 20 000 zł.

W uzasadnieniu skarżący podał, że powództwo wytoczono w dniu 22 grudnia 2015 r. wobec czego postępowanie w sprawie trwa 3115 dni, co stanowi ponad 8,5 roku. Odnosnie do postępowania przed Sądem Najwyższym, do którego odnosi się przedmiotowa skarga, wskazano, że „sprawa wpłynęła do Sądu Najwyższego dopiero 17 marca 2023 r. (tu także nastąpiła przewlekłość w przekazywaniu kasacji banku do SN). Sprawie nadano sygnaturę I CSK 1071/23, i mimo możliwości jej merytorycznego rozstrzygnięcia na posiedzeniu w dniu 7 grudnia 2023 r. nie wydano wówczas orzeczenia merytorycznego, nadano natomiast sprawie nową sygnaturę I CSK 4455/23. Od 16 miesięcy sprawa nie została w Sądzie Najwyższym rozpoznana. Nie wyznaczono także terminu posiedzenia”. Z dalszej części uzasadnienia wywnioskować należy, iż w ocenie Skarżącego, w sprawie doszło do nieuzasadnionej zwłoki w jej rozpoznaniu na poszczególnych etapach, kilkumiesięczne przerwy pomiędzy kolejnymi czynnościami stanowią niewspółmiernie długi okres, znacznie przekraczający czas potrzebny do wyjaśnienia stanu faktycznego i prawnego sprawy.

Działając na podstawie art. 14 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (tekst jedn. Dz.U. 2024, poz. 622 ze zm., dalej: „ustawa o SN”) w zw. z art. 10 ust. 3 i art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1725) oraz w zw. z art. 394' § 3 i art. 395 § 1 zdanie drugie k.p.c. Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego zgłosiła udział Skarbu Państwa – Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego w sprawie ze skargi K. S. na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki w sprawie rozpoznawanej przed Sądem Najwyższym pod sygn. akt II CSK 4455/23 (poprzednia sygn. akt I CSK 1071/23), a także wniosła o oddalenie skargi w całości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga na przewlekłość postępowania nie zasługiwała na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1725, dalej: „ustawa o skardze na przewlekłość postępowania”) strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania). Równocześnie stosownie do art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie albo czynności podjętych przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze w celu zakończenia postępowania przygotowawczego lub czynności podjętych przez sąd lub komornika sądowego w celu przeprowadzenia i zakończenia sprawy egzekucyjnej albo innej sprawy dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Dokonując tej oceny, uwzględnia się łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, a także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej zawichości, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

Przewlekłość postępowania może nastąpić zarówno wtedy, gdy sąd nie podejmuje żadnych czynności, jak i wtedy, gdy je podejmuje, ale są one nieprawidłowe i w ich następstwie dochodzi do zwłoki w rozpatrzeniu sprawy (postanowienie Sądu Najwyższego z 24 lutego 2016 r., III SPP 53/15).

Wskazanie przez stronę okoliczności uzasadniających skargę na przewlekłość postępowania nie może polegać na zakwestionowaniu ogólnego czasu trwania postępowania, lecz powinno wskazywać na określone czynności procesowe, których sąd nie podjął lub podjął z nieuzasadnioną zwłoką bądź też dokonał ich wadliwie (postanowienie Sądu Najwyższego z 10 czerwca 2020 r., I NSP 49/20).

Ustawa nie określa wprost, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. W dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje pogląd, że naruszeniem prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki jest m.in. wielomiesięczna bezczynność sądu polegająca na niewyznaczaniu rozprawy, trwająca co najmniej 12 miesięcy (patrz: postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 18 maja 2016 r., III SPP 53/16; z 14 marca 2007 r., III SPP 3/07; z 22 stycznia 2019 r., I NSP 68/18; z 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18; z 16 maja 2019 r., I NSP 28/19; z 21 maja 2019 r., I NSP 21/19; z 14 czerwca 2019 r., I NSP 37/19; z 5 kwietnia 2022 r., I NSP 66/22; z 7 lipca 2022 r., I NSP 204/22; z 23 listopada 2022 r., I NSP 312/22; z 18 stycznia 2023 r., I NSP 373/22), jakkolwiek w części orzeczeń wskazuje się, że także krótsza, np. ośmiomiesięczna bezczynność sądu, naruszyć może prawo strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (patrz: postanowienia Sądu Najwyższego: z 8 maja 2013 r., III SPP 51/13; z 17 grudnia 2013 r., III SPP 242/13; z 27 marca 2019 r., I NSP 88/18). Podobnie przyjmował Naczelny Sąd Administracyjny (zob. postanowienia Naczelnego Sądu Administracyjnego: z 7 lipca 2006 r., I OPP 64/06; z 24 kwietnia 2008 r., I OPP 16/08; z 4 czerwca 2008 r., I OPP 20/08; z 24 lipca 2008 r., I OPP 23/08 oraz z 21 kwietnia 2010 r., II OPP 10/10). Ten utrwalony standard orzecniczy wyznacza swoiste domniemanie co do zaistnienia przewlekłości postępowania lub braku tejże. Jednakże powinien być on stosowany przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności, o których mowa w art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość i w szczególnych przypadkach domniemanie to może być wzruszone (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 18 stycznia 2023 r., I NSP 373/22).

W powołanym orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że znamiona przewlekłości przypisuje się z reguły dopiero kilkunastomiesięcznej lub dłuższej beczynności sądu drugiej instancji w wyznaczeniu terminu rozprawy odwoławczej. Kilkumiesięczny okres oczekiwania na wyznaczenie terminu rozprawy apelacyjnej mieści się w pojęciu rozsądnego terminu, w którym sprawa może oczekiwać na jej rozpoznanie. Jedynie wyjątkowo krótsze okresy beczynności mogą uzasadniać stwierdzenie przewlekłości postępowania (postanowienie Sądu Najwyższego: z 22 lipca 2014 r., III SPP 123/14; z 18 stycznia 2023 r., I NSP 373/22).

Zgodnie z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd. Z art. 6 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzonej w Rzymie z dnia 4 listopada 1950 r. wynika obowiązek takiego zorganizowania systemu jurysdykcyjnego, aby właściwe sądy mogły podołać rozstrzyganiu spraw sądowych w rozsądnych terminach. Także art. 6 § 1 k.p.c., nakłada na sąd powinność przeciwdziałania przewlekaniu postępowania. Z mocy art. 391 § 1 k.p.c. te procesowe dyrektywy mają odpowiednie zastosowanie do postępowania przed sądem drugiej instancji.

W tym zakresie nie wyłączają bezprawności zachowania sądu okoliczności złej organizacji pracy, zwiększenie się wpływu spraw do sądu, czy niewystarczająca obsada wydziału (postanowienia Sądu Najwyższego: z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06, OSNP 2007, nr 7-8, poz. 120; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06, OSNP 2007, nr 7-8, poz. 121). Oczywiście, nie jest to równoznaczne z tym, że brak bezzwłocznego wyznaczenia rozprawy zawsze prowadzi będzie do odpowiedzialności deliktowej organu.

Sąd Najwyższy podziela przytoczone wyżej poglądy i w zaistniałych okolicznościach nie dostrzega przewlekłości postępowania w sprawie o sygn. akt I CSK 4455/23. Odnośnie do postępowania wywołanego wniesieniem skargi kasacyjnej pozwanej G. S.A. z dnia 28 sierpnia 2022 r. (k. ...), złożonej w dniu 31 sierpnia 2022 r. należy zauważyć, że zarządzeniem z dnia 13 października 2022 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie wezwał skarżącego do usunięcia braków formalnych skargi kasacyjnej (przez wskazanie wartości przedmiotu zaskarżenia), które

uzupełniono pismem z dnia 23 listopada 2022 r. Sąd Apelacyjny zarządzeniem z dnia 6 grudnia 2022 r. (k.) ponownie wezwał skarżącego do uzupełnienia braków skargi kasacyjnej (w zakresie wyjaśnienia rozbieżności pomiędzy zakresem zaskarżenia a wnioskami zawartymi w skardze kasacyjnej), które to uzupełniono pismem z dnia 30 grudnia 2022 r. (k.). Odpowiedź powoda na skargę kasacyjną została złożona w dniu 13 lutego 2023 r. (k.). Akta sprawy zostały przekazane do Sądu Najwyższego w dniu 17 marca 2023 r. Odnotować także należy, że w międzyczasie dwukrotnie przekazywano akta sprawy Sądowi Okręgowemu w Warszawie celem rozpoznania wniosku o nadanie klauzuli wykonalności – zarządzenie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 18 października 2022 r. (k. 2306), a także zarządzenie Sądu Najwyższego z dnia 27 czerwca 2023 r. (k. 2355), w następstwie czego akta sprawy zostały zwrócone Sądowi Najwyższemu w dniu 1 września 2023 r. (drugie k.). Postanowieniem z dnia 7 grudnia 2023 r. Sąd Najwyższy zawiesił postępowanie kasacyjne ze skutkiem od 20 lipca 2023 r. (pkt 1); wezwał syndyka masy upadłości G. spółki akcyjnej w W. do udziału w sprawie (pkt 2); na podstawie art. 180 § 1 pkt 5 lit b k.p.c. podjął postępowanie z udziałem syndyka masy upadłości G. spółki akcyjnej w W. (k. ...). Pismem z dnia 11 grudnia 2023 r. skarżący został zawiadomiony o składzie rozpoznającym skargę w przedmiocie przyjęcia jej do rozpoznania (k. ...).

W przedmiotowej sprawie skarżący już wcześniej złożył osobiście skargę na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (wpłynęła do Sądu Najwyższego w dniu 27 czerwca 2024 r.), która została odrzucona postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 18 lipca 2024 r., I NSP 221/24.

Zgodnie z art. 5 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, skargą o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiła przewlekłość postępowania, wnosi się w toku postępowania w sprawie. Chodzi zatem o etap postępowania przed tym sądem, przed którym to postępowanie nadal się toczy, czyli nie zostało jeszcze zakończone (zamknięte) w wyniku wydania stosownych orzeczeń. Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy o skardze strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy

bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania).

Odnosząc się do przedmiotowej skargi należy zauważyć, że w świetle okoliczności sprawy – wbrew twierdzeniom Skarżącego – w sprawie były podejmowane odpowiednie czynności zmierzające do jej rozpoznania. Sprawa nie jest rozpoznawana zbyt długo, biorąc pod uwagę okoliczności zarówno tej sprawy – z uwzględnieniem czynności związanych z przekazywaniem akt sprawy, a także zawieszeniem oraz podjęciem postępowania w sprawie, czy rozpoznaniem złożonej wcześniej skargi na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki – jak i innych, podobnych środków, zawisłych przed Sądem Najwyższym. Mając na względzie terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez Sąd Najwyższy w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie, należy uznać, że nie trwa ono dłużej niż to konieczne, a zatem nie zachodzą podstawy do uwzględnienia skargi.

Należy zaznaczyć, że od wydania postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 2023 r. upłynęło ponad 9 miesięcy. Tymczasem w judykaturze za przewlekłe zasadniczo uznawane bywa takie postępowanie, w którym w danej instancji nie wyznaczono rozprawy przez ponad 12 miesięcy (zamiast wielu zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 czerwca 2020 r., I NSP 67/20; z dnia 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18; z 31 października 2019 r., I NSP 134/19).

Dodatkowo wobec zarzutu skarżącego, że w przedmiotowej sprawie „od 16 miesięcy sprawa nie została w Sądzie Najwyższym rozpoznana”, należy wskazać, iż ustawodawca nie wprowadził żadnych kategorycznych terminów na rozpoznanie spraw sądowych. W orzecznictwie wskazuje się, że w ustawie o skardze nie zakwalifikowano automatycznie jako przewlekłego nawet postępowania, które trwa dłużej niż 12 miesięcy. Również artykuł 14 ustawy o skardze, który reguluje kwestię ponownego wnoszenia skargi w tej samej sprawie,

nie stanowi wskazówki do takiej interpretacji. Terminy bowiem, o jakich mowa w tym ostatnim przepisie, ogranicza jedynie czasowo możliwość wystąpienia z nową skargą przez tego samego skarżącego, zatem dyspozycja tego przepisu bezpośrednio związana jest z kwestią formalną i w żaden sposób nie wynika z niego, że ustanowione terminy przesądzają o wystąpieniu lub nie przewlekłości w danej sprawie. Ponadto art. 14 ustawy o skardze na przewlekłość nie odnosi się do kryteriów „przewlekłości postępowania” w rozumieniu tej ustawy, ani nie zawiera żadnego odesłania ustawowego, które mogłoby wpłynąć na określenie takiej wykładni. Oceniając czy w danej sprawie mamy do czynienia z przewlekłością postępowania, nie należy brać pod uwagę art. 14 ustawy o skardze, lecz kryteria określone w jej art. 2, zgodnie z którymi dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie.

Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Apelacyjnego w Krakowie wyrażonym w postanowieniu z dnia 1 października 2020 r., II S 6/08 (KZS 2008/11/70), które wielokrotnie aprobowano w judykaturze Sądu Najwyższego, nie można oczekiwać rozpoznawania sprawy niezwłocznie po jej wniesieniu. Niezwłoczne rozstrzygnięcie sprawy nie jest możliwe ani ze względów organizacyjnych, ani nie byłoby to rozsądne wobec konieczności zapoznania się sędziów z materiałami sprawy, czasu dla ich rozważenia i podjęcia decyzji, wreszcie jej uzasadnienia. Chodzi o to, aby czynności te zabierały odpowiednią ilość czasu, to jest odbywały się bez zbędnej zwłoki, która wskazywałaby na beczynność sądu lub bezproduktywność jego działań.

Zdaniem Sądu Najwyższego, w przedmiotowej sprawie nie doszło do przekroczenia przyjmowanego w orzecznictwie terminu beczynności lub opieszałości, aby można było przypisać sądowi nieuzasadnioną zwłokę lub beczynność prowadzącą do stwierdzenia przewlekłości postępowania. Subiektywne przekonanie skarżącego, nie uwzględniające okoliczności obiektywnych, nie może prowadzić do przypisania sądowi beczynności i w konsekwencji naruszenia prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, zwłaszcza, że skarżący kwestionuje jedynie ogólny

czas trwania postępowania apelacyjnego, a powinien wskazywać na określone czynności procesowe, których sąd nie podjął lub podjął z nieuzasadnioną zwłoką, bądź też dokonał ich wadliwie.

Z tych względów, na mocy art. 12 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, skarga podlega oddaleniu.

Tomasz Demendecki Elżbieta Karska Janusz Niczyporuk

[JW]

[ms]